

Для позначення «зелених чоловічків» німецькомовна преса використовує як описовий переклад (*die Männer in Camouflage-Uniform*), так і кальку «*Grüne Männchen*».

2. Позначення назв партій. Для відтворення німецькою мовою назв українських партій використовується транскрипція, транслітерація, комбінована реномінація, дескриптивна перифраза, переклад: *Präsidentenpartei Nascha Ukraina (Unsere Ukraine)*, *Swoboda (Allukrainische Vereinigung «Freiheit» (Wseukrajinske Objednannja «Swoboda»)* Partei, *Wahlblock Bjut, die Partei der Regionen (PRU)*, *der Rechte Sektor, Batkiwtschschyna/ Batkiwtschschyna («Vaterland»)*.

До розповсюджених коментарів належить «*ukrainische Partei*» або причетність тієї чи іншої партії до певного політика. Наприклад, «*die von Witali Klitschko geleitete ukrainische Partei UDAR*» (Galler Tagblatt, 14.07.2011). Акронім UDAR зазвичай залишається незмінним, в окремих випадках піддається розшифруванню та перекладу. Наприклад: *Partei Udar (Schlag)* (Braunschweiger Zeitung, 15.02.2013), *die von Witali Klitschko geleitete ukrainische Partei UDAR* (St. Galler Tagblatt, 14.07.2011), ... *der Partei Ukrainische Demokratische Allianz für Reformen (Udar)* (Braunschweiger Zeitung, 17.02.2012).

3. Інші ергоніми. Для позначення героїв, які загинули на Майдані, в українській мові використовується ергонім «*Небесна сотня*». У німецькомовній пресі зафіксовано два способи його відтворення: 1) за допомогою комбінованої реномінації «*Nebesna Sotnja*», «*himmlische Hundertschaft*» (Neue Zürcher Zeitung; 22.04.2014); 2) за допомогою кальки: *Himmlische Hundertschaft* (Süddeutsche Zeitung, 11.03.2014).

Отже, розглянувши шляхи відтворення ергонімів доби української незалежності в німецькомовній пресі (газети та журнали Німеччини, Австрії, Швейцарії та Люксембургу) доходимо висновку, що для передачі українських ергонімів доби незалежності у німецькомовній пресі використовуються такі способи як транскрипція, транслітерація, дескриптивна перифраза, комбінована реномінація, описовий переклад та ін. Відсутність однотайного підходу до перенесення ергонімів із кирилиці на латиницю, а також різний підхід до перекодування ергонімів, що базується в одних випадках на українській, в інших випадках – на російській транскрипції, призводить до створення орфографічних дуплетів. Використання коментаря є виправданим засобом доповнення до транскрипції, що допомагає читачу краще зорієнтуватися у розумінні ергонімів. Використання додаткових графічних засобів – лапок чи дужок – не впливає на зміст ергонімів і їх подання у пресі, хоча лапки зазвичай допомагають читачеві зорієнтуватися в тому, що йдеться про щось чуже. Уподібнення – менш поширений і не завжди виправданий спосіб відтворення ергонімів, що призводить до втрати національної маркованості.

Література:

- Белей О. О. Сучасна українська ергонімія (на матеріалі власних назв підприємств Закарпатської області). Автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.01 / О. О. Белей; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Л., 2000. – 17 с.
- Беспалова А. В. Структурно-семантические модели эргонимов и их употребление в совр. англ. языке (на материале названий компаний) / А. В. Беспалова // Дис. канд. фил. н.: 10.02.04. – Одесса, 1989. – 183 с.
- Горожанов Юрій. Ергоніми відомішого походження в комунікативному просторі міста Луцька: структурно-семантичні особливості / Юрій Горожанов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://esnuir.enu.edu.ua/bitstream/123456789/2791/1/vol-fililog2014_17.pdf.
- Дідур Ю. І. Еволюція та семантика терміну «ергонім». Одеський національний економічний університет / Ю. І. Дідур. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/>.
- Ільченко І. І. Відоміші ергоніми м. Запоріжжя / І. І. Ільченко // Лексико-граматичні інновації у сучасних слов'янських мовах : матеріали IV Міжнар. наук. конф. / Дніпропетровськ, 9–10 квітня 2009 р. ; упоряд. Т. С. Пристайко. – Дніпропетровськ : Пороги, 2009. – С. 197–199.
- Карпенко О. Ю. Когнітивний погляд на менш досліджені фрейми власних назв / О. Ю. Карпенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : kaipenko.in.ua/wp-content/uploads/2012/12/54.pdf.
- Карпенко О. Ю. Структура індивідуального ергонімічного фрейму / О. Ю. Карпенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : kaipenko.in.ua/wp-content/uploads/2012/12/50.doc.
- Карпенко О. Ю. Структурні типи ергонімів / О. Ю. Карпенко, Ю. І. Дідур // Реквієм філологічний. Памяти Е. С. Отина. Кн. 1. Сборник научных трудов / Гуманитарный центр «Азбука». – К. : Издательский дом Дмитрия Бурого, 2015. – 416 с.
- Кутуза Н. В. Структурно-семантические модели эргонимов (на материале эргонимикону м. Одеса) / Н. В. Кутуза. Автореф. дис. канд. філол. наук. – Одеса, 2003. – 20 с.
- Лесовець Н. М. Ергонімія м. Луганська: структурно-семантичний і соціально-функціональний аспекти: автореф. дис. канд. філол. наук: 17.02.01 / Неля Миколаївна Лесовець. – Луганськ : Б.в., 2007. – 19 с.
- Лозовой А. К проблеме номинации. Особенности современной эргонимии / А. Лозовой, И. Названова // Известия ЮФУ. Технические науки. – 2013. – № 10.
- Мартос С. Структурно-семантическая характеристика емпоронимів м. Херсона / С. Мартос. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу.
- Мікіна О. Г. Номінаційні процеси у сучасній європейській ергонімії / О. Г. Мікіна // Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.19. – Донецьк, 1993. – 21 с.
- Сидоренко Е. Н. Экономическая, правовая и идеологическая обусловленность номинационных процессов / Е. Н. Сидоренко // Вісник Приазовського державного технічного університету. 2011 р. – Серія: Економічні науки № 2. – С. 64–70.
- Торчинський М. М. Власні назви як складники активного і пасивного словника / М. М. Торчинський // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. – 2012. – Вип. 5. – С. 190–200.
- Цілина М. М. Ергоніми м. Києва: структура, семантика, функціонування : дис. канд. філол. наук: 10.02.01 / М. М. Цілина // Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2006. – 243 с.

УДК 811.161.2'373.2 (043)

М. М. Цілина,

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», м. Київ

УКРАЇНСЬКА ІМАЖОНІМІЯ ХХ–ХХІ СТ.

Статтю присвячено вивченню структури і семантики власних назв на позначення творів українського образотворчого мистецтва ХХ–ХХІ ст. Розглянуто специфіку значення тезойменних імажонімів, типи синтаксичних зв'язків двокомпонентних онімів, афористичність багаточленних назв картин М. Приймаченко.

Ключові слова: ідеоніми; артіоніми; імажоніми; тезойменні оніми.

UKRAINIAN IMAZHONIMIYA XX–XXI st.

The article is devoted to the study of proper names to describe works of Ukrainian art XX–XXI centuries. Structurally they are one-component, two-component and polynomial. One-component names are presented with a full-blown word. The semantics of titles focused mainly on the specifics depicted. Among these there tezoymenni onims, but despite such uniformity in the title, a different picture is evident in the picture. Speech filling these propriatyvs is an example of the manifestation of the deepening semantics own name through expansion of facilities nazvotvorenyya.

Among the two-component names works of this genre most represented items works contractors components are combined communication – basically agreed. Attributive semantics of adjectives such titles focused on different aspects: time; visual perception; place; age.

Two-component imazhonims contracting due to the type of control between the components are the names of two nouns, one of which is in the nominative and another – in the ablative with a preposition *iz* sotsiatyv have mentioned, but no predicative trait, which usually find in the sentence. Another type of propriatyvs – the names of two nouns without preposition with the generic subject or object.

Binomial onims with relations of *obstavyvnyy* between the components are usually mentioned places. These names often contain some kind of a name of a different type, usually *astionim*, at least – *toponim*, *oronim* and more.

Semantics binomial formations based on coordinated syntactic relations focused on the object image, which, according to the structure two onims. Name founded on the principle of coordinated communication with an emphasis on the subjects depicted. Two-component there onims type «Plant flowers» O. Yablonska formed like sentences and contain dynamic sign which carrier is a verb, but devoid of inherent sentence intonatsiynost and predictive, as the name – lexical unit and therefore takes only nominative function. Binomial is imazhonims two nominative sentences like «Wrocław. Hall «A. Gvdzynskogo.

Policomponent names to describe paintings – propriatyvs with three or more components of a full-blown, decorated as complex as a phrase or two sentences. Often these onims is aphoristic and rhyme, in particular in the names M. Prymachenko paintings.

Consequently, Ukrainian imazhonimiya – very colorful in value and structure of the group names. So onims inherent tezoymennist and multiplicity, the existence of different semantic and syntactic models construction.

Keywords: ideonims; artionims; imazhonims; tezoymenni onims.

УКРАИНСКАЯ ИМАЗЖОНИМИЯ XX–XXI вв.

Статья посвящена изучению структуры и семантики наименований для обозначения произведений украинского изобразительного искусства XX–XXI вв. Рассмотрена специфика значения тезоименных имажонимов, типы синтаксических связей двухкомпонентных онимов, афористичность многочленных названий картин М. Приймаченко.

Ключевые слова: идеонимы; артионимы; имажонимы; тезоименные онимы.

З-посеред усього спектра української ономастичної лексики найменш дослідженим був і залишається такий розділ, як ідеонімія. В сучасній лінгвістиці не помічаємо наукових розвідок з його підрозділу – артіонімів, котрі Н. В. Подольська означає як власні назви творів образотворчого мистецтва [5, с. 38]. Однак інші вчені, зокрема М. М. Горчинський, до артіонімів зараховують і назви фільмів, а також сценічних, музичних, хореографічних творів, адже музика, кіно – це теж види мистецтва [8, с. 203]. Російська дослідниця О.А. Бурмистрова, присвятивши вивченню артіонімів своє дисертаційне дослідження об'єктом вивчення обрала російські артіоніми і до них зараховувала ще й назви творів словесного мистецтва [1]. Подальша наукова розвідка присвячена вивченню структури й семантики українських імажонімів XX–XXI ст. – сектору артіонімів на позначення «власних назв творів образотворчого мистецтва» [8, с. 203], зокрема живописних творів (піктонімів [8, с. 204])

Українські імажоніми відзначалися своєю специфікою. За структурою вони були однокомпонентними, двокомпонентними та багаточленними. Однокомпонентні найменування представлено онімами з одного повнозначного слова. Семантика таких найменувань сконцентрована в основному на специфіці зображуваного. Наприклад, назви картин «Весна» З. Зацепіної, «Весна» В. Чегодаря, «Літо» В.Єфименка, «Вечір» В. Зарецького. Однокомпонентні пропріативи розглянутої групи часто походять від флористичної лексики, об'єкти якої репрезентовані на картинах: «Маки» Л. Чичкана, «Троянди» М. Кокіна, «Квіти» Ю. Баланівського, «Соняшники» Л. Чернова, «Соняшник» А. Горської, «Півонії» В. Понікарова, «Гладіолуси» С. Шаповалова; від живописної термінології: «Ню» З. Лерман; «Ню», «Оголена» В. Хруща, «Композиція» О. Лісовського, «Відображення» А. Ерделі, «Автопортрет» А. Туровського. Такі оніми можуть бути конкретними назвами осіб, предметів («Білизна» П. Сулименка, «Стожки» І. Беклемішевої, «Подруги» С. Коропчака, «Гончарі» В. Зарецького) чи абстрактними реаліями («Тиша» В. Сингаївського, «Тиша» О. Шовкуненка, «Роздуми» О. Соколова, «Роздуми» О. Ройтбурда, «Відпочинок» С. Сичова, «Подив» В. Маринюка). Є посеред цих назв відонімі утворення: «Гурзуф» В. Цветкової, «Щучинка» В. Непійпива. Семантика місця й часу сконцентрована у найменуваннях типу «На сонечку» М. Максименка, «На свято» Є. Волобуєва, «На відпочинку» В. Чечеля, «На дачі» В. Ковтуна, котрі також вважаємо однокомпонентними, зважаючи на те, що у їх складі два слова, одне з яких повнозначне, а інше – службове, що, зрештою, й формує локальне чи темпоральне значення.

Як бачимо, серед таких трапляються тезоименні оніми, проте незважаючи на таку однаковість в назві, очевидним є різне зображення. Мовленнєве наповнення цих пропріативів є, на нашу думку, прикладом вияву поглиблення семантики власної назви шляхом розширення об'єктів назвотворення. «Весна» у З. Зацепіної презентує настання цієї пори року в сільській місцевості на фоні простих селянських хат, натомість «Весна» у В. Чегодаря – це пономрамний розквіт природи побіля річки і гористої місцевості, у М. Ткаченка – правдива передача весняного пробудження природи, яка досягається передусім засобами колориту. У лексико-семантичній системі, як зазначає В. Русанівський, виявляються діалектично взаємозалежні явища, зумовлені невідповідністю між новими думками і наявними мовними засобами для їх вираження [6, с. 63], зокрема прагнення слова до однозначності і розвиток у його семантичній структурі різних значень. Загальновідома картина С. Богічеллі «Весна» (1492) – це вже інша перспекція власної назви. На ній зображена Венера в оточенні Грацій, а поряд – типовий топос райського саду, де зображені квіти, яких дослідники нарахували 190 видів, цвітуть саме в період з березня до травня. Однак це не є єдиною вказівкою на весну. Як зазначає німецький мистецтвознавець Абі Варбург, очевидним є філософське заглиблення в образ весни як пори оновлення [11]. Метафоризація тут виступає засобом нової номінації, що ґрунтується на міжпарадигматичних зв'язках слів і виступає в ономаціологічному аспекті як вживання одного слова замість іншого, яке належить іншій лексико-семантичній парадигмі. Нова лексема містить спільну з первинною конотативну сему [2, с. 60].

Поглянемо на різне змістове наповнення назв живописних творів інших світових класиків. Картина «Весна» Едуарда Мане – портрет паризької актриси Жанни Демарсі в квітчастому платку, що у властивому для імпресіоністів стилі втілював алегоричний образ весни, а у Клода Моне є декілька картин з такою назвою: на одній з них акцент зроблено на шалених поривах вітру, що нагинає дерева і траву; на іншій на фоні буяння квітів зображено молоду пару...

Отже, бачимо, що властива власній назві індивідуалізація дещо нівелюється, коли йдеться про таку кількість одиниць найменувань. Разом із цим зникає функція диференціації тезойменних онімів, оскільки для ідентифікації об'єкта необхідно ще якийсь ономастичний показник, особливо якщо йдеться про одного автора з однаковими назвами творів або авторів з паронімічними прізвищами. Окрім цього, вищерозглянутий пропріатив концентрує в собі усі вияви розглянутої раніше семантики, пов'язаної із цією порою року, а також можливі асоціації, таким чином формуючи певну концептосферу, що може мати не лише однокомпонентний вербальний вияв. Наприклад, назва полотна В.П. Жураковського «*Весна. Маки. Захоплення*» оформлена як три номінативні речення, у яких і пора року, і об'єкт зображення, і враження. Створюючи такі найменування, автор, на нашу думку, полегшує процес тлумачення свого ідейного задуму.

Серед двокомпонентних назв творів цього жанру найбільше представлено найменувань творів, компоненти яких поєднані підрядним зв'язком – в основному узгодженням: П. Горобець «*Місячний вечір*», А. Стреров «*Квітучий Крим*», А. Кашшай «*Карпатський мотив*», О. Заливаха «*Широкі простори*», Ф. Коновалюк «*Осінній день*», Ф. Семан «*Гірський пейзаж*», М. Глушенко «*Морські рефлексії*», Е. Конратович «*Квітучі Карпати*», М. Максименко «*Яблуневий цвіт*», В. Єфименко «*Зимовий день*», М. Роботягов «*Молоді кленочки*», А. Сухоруких «*Вечірнє сонце*», І. Шутьєв «*Висока вода*», В. Чаус «*Дитячі забави*», А. Коцка «*Вихідний день*», В. Патик «*Зимовий вітер*», А. Ткаченко «*Весняний натюрморт*», О. Солодовников «*Юний шахматист*», Ю. Химич «*Кам'янець-Подільська Єва*», М. Глушенко «*Французький мотив*», С. Яровий «*Гірський мотив*», В. Афанасьєв «*Весільна ніч*», В. Пузирков «*Сонячний ранок*», С. Григор'єв «*Білий кінь*», М. Глушенко «*Травневий сад*», Л. Ястреб «*Мальовнича Україна*». Атрибутивна семантика у прикметниках таких найменувань концентрується на різних аспектах: часі (*вечірній, весняний, зимовий, осінній, травневий, вихідний*); зоровому сприйманні (*мальовничий, квітучий, сонячний, місячний, білий*); місці (*карпатський, гірський, французький, кам'янець-подільський*); віці (*дитячий, юний, молодий*).

Двокомпонентні імажоніми з типом підрядного зв'язку керування між компонентами представлені назвами з двох іменників, один з яких в називному, а інший – в орудному відмінку з прийменником *із*: О. Лопухов «*Натюрморт із гітарою*», Г. Хроменко «*Дівчина з курчатами*», В. Довгалевська «*Натюрморт з тарілкою*», І. Мельничук «*Натюрморт з півнем*», К. Ломикін «*Натюрморт з чайкою*», О. Солов'єв «*Натюрморт із гладіолусами*», Г. Хижняк «*Натюрморт з трояндами*» Ю. Коваленко «*Хлопчик з биками*», В. Непійпиво «*Пейзаж з річкою*», Ю. Плісс «*Ню з кішкою*». Такі оніми мають соціативне значення, але без предикативної ознаки, яку виявляємо зазвичай у реченнях. Особливо частотним, як бачимо, тут виступає жанровий показник *натюрморт*. Ще один тип таких пропріативів – назви з двох іменників без прийменника з родовим суб'єкта чи об'єкта: С. Савченко «*Відгомін світу*», В. Сидорук «*Панорама Карпат*», М. Божий «*Портрет дружини*», В. Ігнатов «*Портрет музиканта*», М. Глушенко «*Букет троянд*».

Двочленні імажоніми з обставинними відношеннями між компонентами мають, як правило, значення місця: К. Ломикін «*Літо на дачі*», В. Микита «*Вечір у Карпатах*», В. Литвиненко «*Літо в Одесі*», А. Пламеницький «*Ранок у Ніжині*», В. Толочко «*Вечір у степу*», О. Масик «*М. Булгаков у Києві*», М. Деяк «*Парк біля Золотих Воріт*», В. Цветова «*Квіти на підвіконні*», І. Штірман «*Осінь у Седневі*». Такі найменування часто у своєму складі мають власну назву іншого типу, зазвичай астіонім, рідше – топонім, оронім тощо.

Семантика двочленних утворень на основі сурядних синтаксичних зв'язків зосереджена на об'єктах зображення, яких, відповідно до структури оніма, два: «*Квіти та яблука*» М. Бортникова, «*Скрипка та груші*» В. Власова, «*Тюльпани та ромашки*» Л. Ходченка. Найменування утворено за принципом сурядного сполучення з акцентом на зображуваних предметах.

Двокомпонентними є й оніми типу «*Сад квітне*» П. Горобця чи «*Саджаємо квіти*» О. Яблонської, утворені подібно до речень і містять динамічну ознаку, носієм якої стає дієслово, однак позбавлені властивої реченням інтонаційності та предикативності, оскільки назва – лексична одиниця і тому виконує лише номінативну функцію. Двочленними можуть бути піктоніми з двох номінативних речень типу «*Вроцлав. Ратуша*» А. Гавдзинського.

Багатокомпонентні назви на позначення творів живопису – досить строката група найменувань. Сюди входять пропріативи з трьома і більше повнозначними компонентами, оформленими як складні словосполучення, наприклад, «*Село Краснознаменка взимку*» П. Мірошніченка, «*Старушенція у світі міді та максі*» В. Зарецького, «*Білі квіти на зеленому тлі*» В. Чегодаря, або як два речення – «*Ніка. До нових берегів*» В. Власова.

Виявом особливого поетичного світу, вкладеного у багатокомпонентне найменування, є заримовані назви картин М. Приймаченко. Підписи ці вражають своєю афористичністю, легко запам'ятовуються, неначе вкарбовуються у пам'ять: «*Три буслики у горосі живуть у нас і досі...*», «*Куріпочки пляшуть і хліб пацуть*», «*Собачка Ада не боїться гада*», «*Галочка літає, господаря шукає*», «*Ворон дві баби мав – обох обнімав*», «*Веснянки-роговички – веселії птвички*», «*Мільярд років пройшло, а таких мав не було*... Є у Марії Оксентіївни композиції, що безпосередньо походять від народного лубочного моралізування («*Лежень ліг під яблунею, щоб яблуко само упало у рот, а воно його у лоб*») і роботи, що неначе виникли під враженням газетного репортажу («*Свинарка виростила тисячу сімдесять поросят*»), і ніжні, ліричні твори («*Галя свиней у колосі годувала. Виростила поросят тисячу і сімдесять*»).

Дослідження паремій загалом, на думку Н. Ковальської, торкається теорії категоризації [3, с. 413], яка «ґрунтується на припущенні, що здатність людини до категоризації пов'язана з її досвідом та уявою, особливостями сприйняття, культурою» [4, с.25], а також поняттям ментальних репрезентацій, «під якими розуміють умовні функціонально визначені структури свідомості та мислення людини, що відтворюють реальний світ у свідомості, втілюють знання про світ і почуття, які він викликає, відображають стани свідомості та процеси мислення» [10, с. 214–215]. Таким чином процеси мислення і свідомості репрезентовано у прислів'ях та приказках, які відтворюють ментальні характеристики етносу. У випадку назви афористичного характеру маємо ще й особливості індивідуального світосприйняття, здатного до узагальнення якихось нібито побутових реалій, однак у проекції своїй поданих як явища загальнонародні чи схожі до таких. Розуміння таких когнітивних структур пов'язане із специфікою психіки окремої особистості, непересічний талант якої втілено не тільки у живописному полотні, а і в його найменуванні.

Отже, українська імажонімія – досить строката за значенням і структурою група найменувань. Таким онімам властива тезойменність і багатозначність, наявність різних семантико-синтаксичних моделей побудови.

Література:

1. Бурмистрова Е. А. Названия призведения искусства как объект ономастики.: Автореф. дисс. ... канд. филол. н.: 10.02.02 / Е. А. Бурмистрова. – Волгоград, 2006.
2. Журавлев А. Ф. Технические возможности русского языка в области предметной номинации / А. Ф. Журавлев // Способы номинации в современном русском языке. – М. : Наука, 1982. – С. 45–109.

3. Ковальська Н. Паремії як засіб відображення когнітивних процесів / Н. Ковальська // Вісник Львівського університету. Серія філологія. – Вип. 34. – Ч. I. – С. 412–418.
4. Кочерган М. Мовознавство на сучасному етапі / М. Кочерган // Дивослово, 2003. – № 5. – С. 24–29.
5. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская. – М.: Наука, 1988. – 192 с.
6. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики / В. М. Русанівський. – К.: Наукова думка, 1988. – 226 с.
7. Степовик Д. Скарби України / Д. Степовик. – К.: Веселка, 1990.
8. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: монографія / М. М. Торчинський // Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Хмельницький: Авіст, 2008. – 548 с.
9. Український живопис та графіка ХХ–ХХІ ст. Каталог аукціону. Україна, Київ, 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу – www.gs-art.com/upload/uf/c14355bb2cf44a9c3678bbe0c2eb67fa.pdf.
10. Штерн І. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енциклопедичний словник / І. Штерн. – К., 1998.
11. Abu Warburg Sandro Botticellis. Aby Warburg: Sandro Botticellis «Geburt der Venus» und «Frühling». [Diss. Straßburg 1893]. In: Aby M. Warburg: Ausgewählte Schriften u. Würdigungen. Hrsg. von Dieter Wuttke. Baden-Baden 1980. – S. 11–64.

УДК 811.111:629.4

К. О. Чумакова,

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

НАЦІОНАЛЬНО-СПЕЦИФІЧНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ВОДНИЙ ТРАНСПОРТ» В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

У статті викладено результати дослідження національно-специфічних мовних одиниць, що вербалізують концепт «ВОДНИЙ ТРАНСПОРТ» в американській лінгвокультурі, встановлено їхні семантичні та структурні особливості.

Ключові слова: концепт, лінгвокультура, культурно-марковані лексичні одиниці, семантична деривація, метафоризація.

NATIONALLY SPECIFIC MEANS OF «ROAD TRANSPORT» CONCEPT VERBALIZATION IN BRITISH LINGUISTIC CULTURE

Within the research of «Transport» super concept verbalization peculiarities in British and American linguistic culture, this article focuses on the research of American nationally specific lexical units verbalizing «Water transport» concept, which is viewed as one of the constituents of the above mentioned mental unit. Under nationally specific lexical units we understand words, set collocations and idioms, verbalizing certain occurrences, which are peculiar for some culture and actualize its values and mentality features. All the verbalizers of the concept are researched with a regard to linguistic conceptology with the aim of their semantics analysis for further modeling of the mentioned concept and the determination of its place in the national world view. In the course of research, it has been found out that the concept core is represented by neutral not culture-specific lexical units, while already in the circumnuclear area some nationally specific verbalizers can be observed and their number is growing with moving away from the concept core. The complex of lexical means representing the studied concept can be viewed as an open field because, influenced by extra linguistic factors, it constantly absorbs more and more new lexemes. Moreover, structural peculiarities of the mentioned units are analyzed in the present research. The author carries out the subdivision of verbalizers into thematic groups including geographical, ethnographical, artistic and sociopolitical ones. Further research will include a similar analysis of the studied concept verbalization means in American linguistic culture for their common and distinguishing features determination.

Key words: concept, linguistic culture, culture-specific lexical units, realia, semantic derivation, metaphorization.

НАЦИОНАЛЬНО-СПЕЦИФИЧЕСКИЕ ВЕРБАЛИЗАТОРЫ КОНЦЕПТА «ВОДНЫЙ ТРАНСПОРТ» В АМЕРИКАНСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРЕ

В статье изложены результаты исследования национально-специфических лексических единиц, вербализующих концепт «ВОДНЫЙ ТРАНСПОРТ», установлены их семантические и структурные особенности.

Ключевые слова: концепт, лінгвокультура, культурно-маркированные лексические единицы, семантическая деривация, метафоризация.

У сучасній лінгвістиці приділяється особлива увага дослідженню національних концептосфер та їхній актуалізації ресурсами мовних картин світу [5, с. 280]. Національні мовні картини світу, в свою чергу, характеризуються подвійною природою, адже вони відображають матеріальний світ крізь призму свідомості й, в той же час, носії мови сприймають світове знання за допомогою рідної мови, її семантики і граматики, що визначає структуру мислення та поведінки [2, с. 401]. Лінгвокогнітивний підхід, який полягає в дослідженні лінгвоспецифічних концептів та національно-специфічних засобів вербалізації загальнолюдських концептів для вивчення національної картини світу, допомагає реконструювати та упорядкувати відображену в мові цілісну систему уявлень, тобто концептосферу народу [3, с. 41–42]. Таким чином, дослідження ціннісних орієнтирів та особливостей ментальності певної нації можливо здійснити крізь призму мови.

Актуальність обраної теми зумовлена недостатньою дослідженістю національно-специфічних одиниць мовної репрезентації концепту «ВОДНИЙ ТРАНСПОРТ» в американській лінгвокультурі, аналіз яких, у свою чергу, забезпечить можливість встановити місце зазначеного концепту в концептосфері нації.

Об'єктом дослідження є лексичні одиниці, що актуалізують концепт «ВОДНИЙ ТРАНСПОРТ» в американській лінгвокультурі. **Предметом** наукової розвідки є структурні та семантичні особливості зазначених лексичних засобів, а також екстралінгвістичні фактори, що впливають на їхнє утворення.

Матеріалом для дослідження слугував корпус лексичних одиниць, зібраний методом суцільної вибірки з друкованих та електронних тлумачних, ідеографічних, тезаурусних, етимологічних, асоціативних словників, енциклопедичних й періодичних видань, а також довідників галузі транспорту та перевезень обсягом 20300 одиниць.

Мета дослідження – виявити структурні та семантичні особливості національно-специфічних засобів вербалізації концепту «ВОДНИЙ ТРАНСПОРТ» в американській лінгвокультурі.

Поставлена мета вимагає виконання наступних **завдань**:

- виявити національно-специфічні одиниці, що вербалізують досліджуваний концепт;
- встановити семантичні та структурні особливості зазначених одиниць;